

ผลของโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

Effects of basic counseling skills training for the staff of the Building Strong Families Project

Received: May 14, 2025

Revised: Jun 8, 2025

Accepted: Jun 11, 2025

^{1*}วชิราภรณ์ อัฐวุฒิ ²ณัฐวัฒน์ ล่องทอง

^{1*}Wachiraporn Attawut ²Nathawat Longthong

^{1*-2}สาขาวิชาจิตวิทยาการปรึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1*-2}Counseling Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University

Corresponding Author, E-mail: wachiraporn_attawut@cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง กลุ่มตัวอย่างเป็นเจ้าหน้าที่โครงการฯ จำนวน 25 คน ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรมประกอบด้วย 6 กิจกรรม ครอบคลุมเนื้อหาด้านเจตคติ ความรู้ ทฤษฎี และทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้น ได้แก่ พฤติกรรมการใส่ใจ การตั้งคำถาม การทวนสาร การสรุปความ การสะท้อนความรู้สึก และการให้กำลังใจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นและหลักสูตรการฝึกอบรมทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบค่าทีสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่สัมพันธ์กัน (Paired samples t-test) ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน มีค่าเฉลี่ยทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นโดยรวมในระยะก่อนการทดลอง เท่ากับ 2.67 (SD = 0.48) และมีค่าเฉลี่ยทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นโดยรวมในระยะหลังการทดลอง เท่ากับ 3.23 (SD = 0.42) กล่าวคือ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เจ้าหน้าที่มีทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นในระยะหลังการทดลอง สูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกอบรมนี้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นในบริบทการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

คำสำคัญ: การฝึกอบรม การให้การปรึกษาเบื้องต้น ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

Abstract

This quasi-experimental study aimed to examine the effects of a basic psychological counseling skills training program for personnel working under the Building Strong Families Project (BSF Project). The sample comprised 25 participants who voluntarily joined the training. The program included six core activities addressing key areas: attitudes, knowledge, theory, and basic counseling skills, such as attending behavior, questioning, paraphrasing, summarizing, reflecting feelings, and encouraging. The research

instrument was the Basic Psychological Counseling Skills Assessment Form, which was validated for content validity by three experts, yielding an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.67 to 1.00. Data were analyzed using descriptive statistics and paired-samples t-tests. The results indicated that, after the training, participants demonstrated significantly higher counseling skill scores compared to before the training at the .05 level, suggesting that the program was effective in enhancing basic counseling skills within the context of the BSF Project's work.

Keywords: training program, counseling skills, psychological counseling, building strong families project

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ครอบครัวไทยกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงทั้งด้านโครงสร้าง บทบาท และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นอัตราการหย่าร้างที่สูงขึ้น โครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป ภาวะเศรษฐกิจที่กดดัน หรือรูปแบบการใช้ชีวิตที่เร่งรีบล้วนส่งผลให้ครอบครัวจำนวนมากเกิดความเปราะบาง โดยเฉพาะครอบครัวยากจนหรือมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งมักประสบปัญหาในการดูแลสมาชิกส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญ (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566)

ผลจากความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ การให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาจึงกลายเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ทักษะพื้นฐาน เช่น การฟังอย่างตั้งใจ การสะท้อนความรู้สึก และการตั้งคำถามอย่างมีทิศทาง ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถสร้างความไว้วางใจ เข้าใจปัญหาอย่างลึกซึ้ง และสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวสำรวจตนเองเพื่อค้นหาทางออกที่เหมาะสมได้ (Madson et al., 2009; Söderlund et al., 2011)

มูลนิธิสร้างครอบครัวเข้มแข็ง (Building Strong Families: BSF) เป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไรที่ดำเนินงานเพื่อสนับสนุนครอบครัวที่มีความเสี่ยง โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ และจิตใจ ผ่านทางโครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งเพื่อให้ครอบครัวสามารถดูแลเด็กได้อย่างยั่งยืนด้วยความรักและความเอาใจใส่ (มูลนิธิสร้างครอบครัวเข้มแข็ง, 2563) แนวคิดนี้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2566-2570 ที่ย้ำว่าครอบครัวคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนและสังคมไทย (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2566) ในประเทศไทย โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งดำเนินงานผ่านเจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานโครงการและอาสาสมัคร เป็นผู้ดำเนินงานในบทบาทต่าง ๆ ทำหน้าที่สนับสนุนครอบครัวทั้งด้านจิตใจ เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ และการเข้าถึงบริการที่จำเป็น อย่างไรก็ตาม จากการทำงานในพื้นที่จริงพบว่า บุคลากรหลายคนยังขาดทักษะด้านการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยา ทำให้ในบางกรณีไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางอารมณ์ของครอบครัวได้อย่างเหมาะสม แม้จะมีความตั้งใจในการช่วยเหลืออย่างเต็มที่ก็ตาม หลายคนสะท้อนว่ามีความต้องการพัฒนาความสามารถในการรับฟัง เข้าใจอารมณ์ของครอบครัวมากขึ้น รวมถึงการตั้งคำถามอย่างเหมาะสม เพื่อให้การสนับสนุนมีความลึกซึ้งและตรงกับความต้องการของครอบครัวในแต่ละบริบท การส่งเสริมทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นจึงถือเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยเพิ่มความมั่นใจและประสิทธิภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครให้ดียิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การฝึกอบรมสามารถส่งเสริมทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่ทำงานด้านการช่วยเหลือ เช่น วรางคณา โสมะนันท์ (2562) พบว่าครูมัธยมศึกษาที่ผ่านการอบรมมีความมั่นใจและเข้าใจการสื่อสารกับนักเรียนดีขึ้น ปวีริศา ศิรินันท์ (2560) รายงานว่านักศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมสามารถให้การปรึกษาแก่เพื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะทำงานของ

Steenstra et al. (2025) พบว่าการฝึกโดยใช้สถานการณ์จำลองและข้อมูลย้อนกลับช่วยพัฒนาทักษะการสัมภาษณ์เชิงใจได้อย่างมีนัยสำคัญ Bearman et al. (2017) ชี้ว่า การฝึกเชิงปฏิบัติช่วยเพิ่มทั้งความมั่นใจและคุณภาพของการสื่อสาร และ Hill and Lent (2006) พบว่าการฝึกอย่างมีโครงสร้างสามารถพัฒนาทักษะการตั้งคำถาม การสะท้อนความรู้สึก และการสร้างสัมพันธภาพได้อย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตาม ยังไม่พบงานวิจัยที่มุ่งพัฒนาและประเมินผลการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในกลุ่มเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครของโครงการที่ทำงานกับครอบครัวเปราะบางโดยเฉพาะ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น เพื่อเสริมศักยภาพให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในโครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ให้สามารถสนับสนุนครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

สมมติฐานของการวิจัย

เจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งที่เข้าร่วมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น มีคะแนนทักษะการปรึกษาโดยรวมหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) มุ่งศึกษาผลของโปรแกรมฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นที่มีต่อเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยมีรูปแบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม (One Group Pretest Posttest Design) ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ครอบคลุมทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นตามลำดับขั้นจุลทรรศน์ 6 ด้าน

นิยามศัพท์

เจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง (Building Strong Families - BSF) ทั้งที่เป็นพนักงานประจำและอาสาสมัคร ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือครอบครัวกลุ่มเป้าหมายให้มีความเข้มแข็ง โดยการเยี่ยมเยียน ให้คำปรึกษา และประสานงานในด้านต่าง ๆ

ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น หมายถึง ความสามารถพื้นฐานในการให้การปรึกษาที่ผู้ให้การปรึกษาใช้ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับการปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับการปรึกษาสามารถระบุปัญหา เข้าใจความรู้สึก และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ประกอบด้วย 6 ทักษะ คือ พฤติกรรมการใส่ใจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสะท้อน ทักษะการทวนสาระ ทักษะการสรุปความ และทักษะการให้กำลังใจ

โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น หมายถึง ชุดกิจกรรมสำหรับการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น ใช้เวลา 3 วัน โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ การแสดงบทบาทสมมติ และการมอบหมายงาน เพื่อพัฒนาทักษะการปรึกษาของผู้เข้าร่วม

พฤติกรรมการใส่ใจ (Attending Behavior) หมายถึง การแสดงความสนใจและให้ความสำคัญกับผู้รับการปรึกษา โดยการประคองสายตา การรักษาท่าทางที่เหมาะสม การใช้น้ำเสียงที่แสดงความเอาใจใส่ และการติดตามความเข้าใจ

ทักษะการตั้งคำถาม (Question) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำถามเปิดและคำถามปิดอย่างเหมาะสม เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้รับการปรึกษาได้เล่าเรื่องราว ข้อกังวล และความรู้สึกอย่างเป็นธรรมชาติ

ทักษะการสะท้อนความรู้สึก (Reflection of Feeling) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และทำความเข้าใจความรู้สึกของผู้รับการปรึกษา แล้วสะท้อนกลับด้วยคำพูดของผู้ให้การศึกษาที่เหมาะสม เพื่อแสดงความเข้าใจและความเห็นใจ

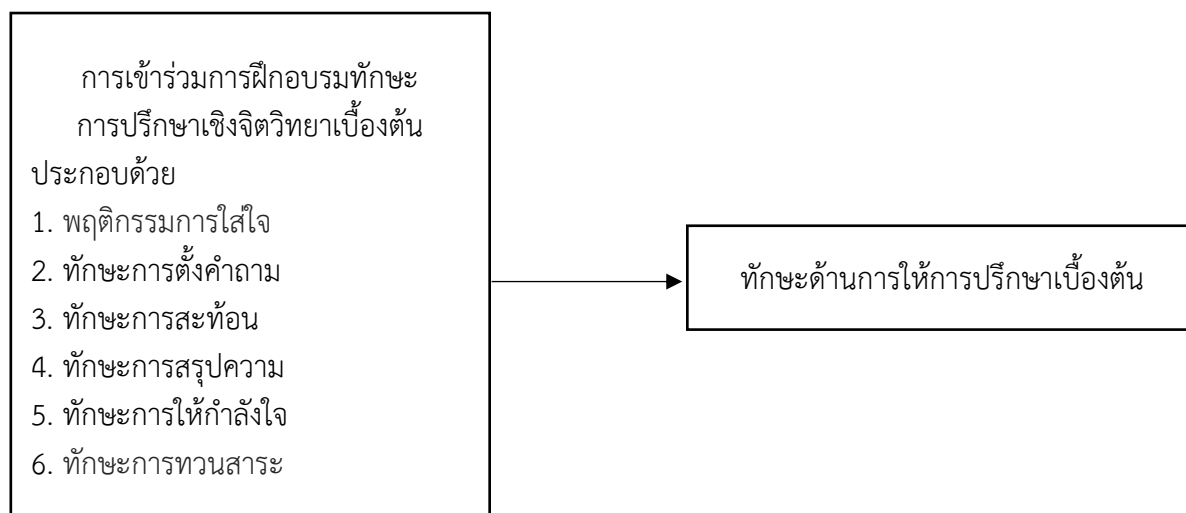
ทักษะการทวนสาระ (Paraphrasing) หมายถึง ความสามารถในการรับฟังข้อมูลจากผู้รับการปรึกษา แล้วใช้คำพูดของตนเองที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เพื่อแสดงให้เห็นว่าเข้าใจข้อมูลที่ได้ยินและเป็นการยืนยันการรับฟัง

ทักษะการสรุปความ (Summarizing) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมใจความสำคัญจากบทสนทนาที่ผ่านมา แล้วเสนอกลับในรูปแบบที่กระชับ เพื่อให้ผู้รับการปรึกษาเห็นภาพรวมที่ชัดเจนขึ้น

ทักษะการให้กำลังใจ (Encouraging) หมายถึง ความสามารถในการช่วยสร้างกำลังใจ ความเชื่อมั่น และความหวังให้กับผู้รับการปรึกษา โดยการแสดงความยอมรับ การให้ความเห็นชอบ และการเสริมสร้างการมองเห็นจุดแข็ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง โดยทักษะที่ฝึกอบรม ได้แก่ พฤติกรรมการใส่ใจ การตั้งคำถาม การสะท้อนความรู้สึก การทวนสาระ การสรุปความ และการให้กำลังใจ ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญที่เอื้อให้เจ้าหน้าที่สามารถสร้างสัมพันธภาพกับครอบครัว เข้าใจบริบทของปัญหา และสนับสนุนให้ครอบครัวเกิดความตระหนักรู้เข้าใจตนเอง และมองเห็นศักยภาพของตนเองได้ดียิ่งขึ้น ผ่านกระบวนการพูดคุยและรับฟังอย่างลึกซึ้ง การฝึกอบรมจึงมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างทักษะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและนำไปใช้จริงในบริบทการทำงานกับครอบครัวเปราะบาง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่าการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเป็นกระบวนการช่วยเหลือที่มุ่งสร้างความเข้าใจตนเอง การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม โดยมีรากฐานสำคัญคือความสัมพันธ์ที่ไว้วางใจ การฟังอย่างลึกซึ้ง และทักษะการสื่อสารที่เอื้อต่อการเปิดเผยและสะท้อนความรู้สึก ทักษะพื้นฐานเหล่านี้ได้รับการสรุปรวบรวมอย่างเป็นระบบในแนวคิด “ทักษะจุลทรรศน์” (Micro skills) ของ Ivey et al. (2016) ซึ่งประกอบด้วย 6 ทักษะ ได้แก่ พฤติกรรมการใส่ใจ การตั้งคำถาม การสะท้อนความรู้สึก การทวนสาระ การสรุปความ และการให้กำลังใจ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างสัมพันธภาพ และช่วยให้การช่วยเหลือทางจิตวิทยาเกิดประสิทธิผล

ในงานวิจัยของ วรางคณา โสมะนันท์ (2562) พบว่า ครูมัธยมศึกษาที่ได้รับการอบรมทักษะการให้การปรึกษา มีความเข้าใจการสื่อสารและการสะท้อนความรู้สึกเพิ่มขึ้น ขณะที่ปวีศา ศิรินันท์ (2560) ระบุว่า นักศึกษาที่ผ่านการฝึกอบรมมีสมรรถนะในการให้การปรึกษาแก่เพื่อนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนงานต่างประเทศ เช่น Steenstra et al. (2025) ชี้ให้เห็นว่าการใช้สถานการณ์จำลองร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยพัฒนาทักษะการสัมภาษณ์เชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ Bearman et al. (2017) ยืนยันว่าการฝึกปฏิบัติอย่างมีโครงสร้างช่วยเพิ่มความมั่นใจและคุณภาพการสื่อสารของผู้ให้การปรึกษา นอกจากนี้ Hill and Lent (2006) ยังพบว่า การฝึกอบรมที่ผสมผสานวิธีการต่าง ๆ เช่น การสาธิต การสอน และการให้ข้อเสนอแนะมีส่วนช่วยในการพัฒนาทักษะพื้นฐานของผู้ฝึกหัดให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังขาดงานวิจัยที่เน้นการพัฒนาและประเมินผลการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในกลุ่มเจ้าหน้าที่ที่ทำงานกับครอบครัวเปราะบางโดยตรง

ด้านแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเลือกบูรณาการหลักการจากแนวคิดการบำบัดความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy: CBT) และแนวคิดภูเขาน้ำแข็งของ Satir ซึ่งล้วนเน้นการเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง CBT มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยเชื่อว่าเมื่อบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีคิดเชิงลบได้ ก็จะสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้ดีขึ้น (Beck, 2011) ขณะที่แนวคิดซาเทียนโมเดล (Satir Model) เน้นการตระหนักถึงความรู้สึกภายในและการแสดงออกอย่างสอดคล้อง โดยใช้ภาพภูเขาน้ำแข็งเป็นสัญลักษณ์ของอารมณ์ ความต้องการ และคุณค่าที่ซ่อนอยู่ภายใต้พฤติกรรมที่มองเห็นได้ (Satir et al., 1991) แนวคิดทั้งสองช่วยเสริมให้กระบวนการอบรมครอบคลุมทั้งการเข้าใจตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการสื่อสารอย่างเห็นอกเห็นใจ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งในงานให้การช่วยเหลือครอบครัวเปราะบาง

นอกจากองค์ความรู้ด้านทฤษฎีและผลการวิจัยแล้ว การออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมยังได้นำวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ เช่น การบรรยาย การระดมความคิด การฝึกปฏิบัติ การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการแสดงบทบาทสมมติ (Role play) ซึ่งพิสูจน์แล้วว่าช่วยส่งเสริมทักษะการให้การปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพในหลายบริบท (Steenstra et al., 2025; วรางคณา โสมะนันท์, 2562) โดยเฉพาะการ Role play ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้ลองใช้ทักษะในสถานการณ์จำลองใกล้เคียงความจริง และได้รับข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมตนเองได้ทันที

ผลจากการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การฝึกอบรมอย่างมีระบบโดยอิงหลักการทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม สามารถพัฒนาทักษะการให้การปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำแนวคิดทักษะจุลทรรศน์ (Micro skills) แนวคิดการบำบัดความคิดและพฤติกรรม (CBT) และแนวคิดซาตียร์โมเดล (Satir Model) มาเป็นกรอบในการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรมครั้งนี้ จึงถือเป็นแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของเจ้าหน้าที่ที่ต้องทำงานกับครอบครัวที่มีความเปราะบางในชีวิตจริง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เจ้าหน้าที่และอาสาสมัครที่ปฏิบัติงานภายใต้โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2567-2568 ทั้งหมดจำนวน 43 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมจำนวน 25 คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์และสนใจพัฒนาทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ใช้เพื่อเก็บข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และหน้าที่รับผิดชอบในโครงการ

ส่วนที่ 2 แบบวัดทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้น ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ Ivey et al. (2016) ครอบคลุมทักษะ 6 ด้าน ได้แก่ พฤติกรรมการใส่ใจ การตั้งคำถาม การสะท้อนความรู้สึก การทวนสาร การสรุปความ และการให้กำลังใจ โดยออกแบบข้อคำถามแบบสถานการณ์จำนวน 12 ข้อ พร้อมให้เขียนตอบตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แสดงถึงความเหมาะสมของแบบวัด จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีบทบาทคล้ายกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) พบว่าคะแนนตรงกันในระดับ 85.19% ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือและเหมาะสมต่อการใช้งานในการวิจัย

ส่วนที่ 3 โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง พัฒนาขึ้นโดยอิงจากทฤษฎีการให้การปรึกษาและแนวคิดทักษะจุลทรรศน์ (Micro skills) ประกอบด้วย 6 กิจกรรม ครอบคลุมด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ เน้นการมีส่วนร่วม ฝึกปฏิบัติ และการสะท้อนผลการเรียนรู้ ดำเนินการฝึกอบรมจำนวน 3 วัน วันละ 6 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง โปรแกรมดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มพี่ที่ปรึกษาในคริสตจักร และผู้ที่มีบทบาทในพันธกิจคริสเตียน ซึ่งมีบทบาทคล้ายคลึงกันในการดูแล สนับสนุน และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในบริบทชีวิตจริงที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ในช่วงเดือนเมษายน 2568 เพื่อประเมินความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาในการอบรม ผลการทดลองใช้พบว่า โปรแกรมมีความเหมาะสมในภาพรวม โดยข้อเสนอแนะ เช่น การปรับคำอธิบายทฤษฎีให้กระชับ และการจัดสรรเวลาของบางกิจกรรม ได้ถูกนำมาปรับแก้ในรายละเอียดของโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ รายละเอียดโปรแกรมโดยสังเขปแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

กิจกรรมการเรียนรู้	วัตถุประสงค์	วิธีการ/เทคนิค
กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศและการสร้างสัมพันธ์ภาพ	1. เพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้ารับ การฝึกอบรม และระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2. เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ วิธีการ ข้อตกลง ระยะเวลาในการฝึกอบรม วัน เวลา ในการฝึกอบรม	- เกมหรือกิจกรรมละลายพฤติกรรม - การแชร์ความคาดหวัง - การสร้างข้อตกลงกลุ่ม - พฤติกรรมการใส่ใจ
กิจกรรมที่ 2 เจตคติในการให้การปรึกษา	1. เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ตระหนักถึง ความสำคัญเกี่ยวกับเจตคติในการให้การปรึกษาของ ผู้เข้ารับการฝึกอบรม 2. เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ในด้านการให้การปรึกษา	- การบรรยาย - การระดมสมอง - การอภิปรายกลุ่ม - การแสดงบทบาทสมมติ - พฤติกรรมการใส่ใจ - ทักษะการสรุปความ
กิจกรรมที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการให้การ ปรึกษาเบื้องต้น	1. เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและสามารถ อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีการให้การปรึกษาได้ 2. เพื่อทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ กระบวนการภายในบุคคล สามารถเชื่อมโยง และนำ ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีการให้การปรึกษาเบื้องต้นไป ใช้กับกระบวนการให้การปรึกษาในสถานการณ์ จำลองและสถานการณ์จริงได้	- การบรรยาย - การสาธิต - เกมหรือกิจกรรม - พฤติกรรมการใส่ใจ - ทักษะการทวนสาระ - ทักษะการสรุปความ - การใช้สื่อวีดิทัศน์
กิจกรรมที่ 4 ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยา เบื้องต้น	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความสามารถในการใช้ทักษะในการให้การปรึกษาเบื้องต้น ได้แก่ พฤติกรรมกรใส่ใจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการ ให้กำลังใจ ทักษะการทวนสาระ ทักษะการสรุป ความ และทักษะการสะท้อนความรู้สึก ในการให้ การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ	- การบรรยาย - เกมหรือกิจกรรม - พฤติกรรมการใส่ใจ - ทักษะการตั้งคำถาม - ทักษะการให้กำลังใจ - ทักษะการทวนสาระ - ทักษะการสรุปความ - ทักษะการสะท้อนความรู้สึก

กิจกรรมที่ 5 ทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น	1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทบทวนและฝึกใช้ทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นในสถานการณ์จริงอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น 2. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการประเมินตนเองและให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปรึกษาแก่เพื่อนร่วมฝึกอบรม	- การบรรยาย - เกมหรือกิจกรรม - เทคนิค 3V+1B - การจับคู่ฝึกทักษะ
กิจกรรมที่ 6 ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสะท้อนประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม 2. เพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นที่ได้รับจากการฝึกอบรม พร้อมทั้งรวบรวมข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสำหรับการปรับปรุงโปรแกรมในอนาคต	- การอภิปรายกลุ่ม - ทักษะการให้กำลังใจ - การสะท้อนตนเอง - ปิดกิจกรรมด้วยความชื่นชม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างและเปรียบเทียบคะแนนทักษะแต่ละด้านก่อนและหลังการอบรม และใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยการทดสอบ t สำหรับกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน (Paired Samples t -test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ .05 เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับผลของการอบรมต่อทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้น

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ได้รับรองการพิจารณาจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เลขที่รับรอง COA No. 085/68 ลงวันที่ 13 มีนาคม 2568

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ($n = 25$ คน)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	18	72.0
ชาย	7	28.0
รวม	25	100.0

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. ช่วงอายุ		
20-30 ปี	4	16.0
31-40 ปี	7	28.0
41-50 ปี	5	20.0
51 ปีขึ้นไป	9	36.0
รวม	25	100.0
3. ตำแหน่งหน้าที่		
ผู้ประสานงานโครงการ	6	24.0
อาสาสมัครโครงการ	17	68.0
เจ้าหน้าที่มูลนิธิ	2	8.0
รวม	25	100.0
4. โครงการที่ดำเนินงาน		
โครงการพื้นที่ ต.ป่าแดด	7	28.0
โครงการพื้นที่ ต.ท่าวังตาล	1	4.0
โครงการพื้นที่ ต.เชิงดอย	2	8.0
โครงการพื้นที่ ต.ต้นเปา	3	12.0
โครงการพื้นที่ ต.บวัก้าง	3	12.0
โครงการพื้นที่ ต.หนองผึ้ง	4	16.0
โครงการพื้นที่ ต.หนองควาย	3	12.0
สำนักงานใหญ่	2	8.0
รวม	25	100.0

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 72) และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 36) รองลงมาคือช่วงอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 28) และ 41-50 ปี (ร้อยละ 20) ส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นอาสาสมัครโครงการมากที่สุด (ร้อยละ 68) ตามด้วยผู้ประสานงานโครงการ (ร้อยละ 24) และเจ้าหน้าที่มูลนิธิ (ร้อยละ 8) เจ้าหน้าที่จากพื้นที่การดำเนินงานที่เข้าร่วมสูงสุดคือตำบลป่าแดด (ร้อยละ 28) รองลงมาคือตำบลหนองผึ้ง (ร้อยละ 16) ส่วนพื้นที่อื่น ๆ อยู่ในช่วงร้อยละ 4-12 สะท้อนถึงการมีส่วนร่วมจากพื้นที่ดำเนินงานที่หลากหลายภายใต้โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง

การวิเคราะห์ผลการใช้โปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง ดำเนินการโดยการเปรียบเทียบคะแนนแบบวัดทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ในระยะก่อนการทดลอง (Pre-test) และระยะหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้สถิติ t-test แบบจับคู่ (Paired Samples t-test) เพื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างสองช่วงเวลา ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งโดยรวมและรายทักษะในระยะก่อนการทดลองและหลังการทดลองของกลุ่มเป้าหมาย

ทักษะการให้การปรึกษา	ระยะ	M	SD	t
พฤติกรรมกรใส่ใจ	ก่อนการทดลอง	2.70	0.45	4.844***
	หลังการทดลอง	3.23	0.36	
การตั้งคำถาม	ก่อนการทดลอง	2.65	0.52	2.852**
	หลังการทดลอง	2.99	0.57	
การให้กำลังใจ	ก่อนการทดลอง	2.87	0.43	5.316***
	หลังการทดลอง	3.41	0.56	
การทวนสาระ	ก่อนการทดลอง	2.60	0.69	4.916***
	หลังการทดลอง	3.30	0.77	
การสรุป	ก่อนการทดลอง	2.47	0.51	6.338***
	หลังการทดลอง	3.18	0.64	
การสะท้อนความรู้สึก	ก่อนการทดลอง	2.87	0.75	4.330***
	หลังการทดลอง	3.25	0.73	
โดยรวม	ก่อนการทดลอง	2.67	0.48	8.711***
	หลังการทดลอง	3.23	0.42	

** $p < .01$ (นัยสำคัญที่ระดับ .01), *** $p < .001$ (นัยสำคัญที่ระดับ .001)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 3 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนรวมก่อนการฝึกอบรมอยู่ที่ 2.67 (SD = 0.48) และหลังการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นเป็น 3.23 (SD = 0.42) กล่าวคือ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เจ้าหน้าที่มีทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นในระยะหลังการทดลองสูงกว่าระยะก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อพิจารณารายทักษะพบว่าทักษะพฤติกรรมกรใส่ใจเพิ่มจาก 2.70 (SD = 0.45) เป็น 3.23 (SD = 0.36), การตั้งคำถามจาก 2.65 (SD = 0.52) เป็น 2.99 (SD = 0.57), การให้กำลังใจจาก 2.87 (SD = 0.43) เป็น 3.41 (SD = 0.56), การทวนสาระจาก 2.60 (SD = 0.69) เป็น 3.30 (SD = 0.77), การสรุปจาก 2.47 (SD = 0.51) เป็น 3.18 (SD = 0.64), การสะท้อนความรู้สึกจาก 2.87 (SD = 0.75) เป็น 3.25 (SD = 0.73)

= 0.56), การทวนสาระจาก 2.60 (SD = 0.69) เป็น 3.30 (SD = 0.77), การสรุปความจาก 2.47 (SD = 0.51) เป็น 3.18 (SD = 0.64), และการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกจาก 2.87 (SD = 0.75) เป็น 3.25 (SD = 0.73) ตามลำดับ ทั้งหมดมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนว่าโปรแกรมการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นสามารถเสริมสร้างทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ทักษะการสรุปความ รองลงมาคือ ทักษะการทวนสาระ และทักษะการให้กำลังใจ ตามลำดับ ในขณะที่ทักษะที่มีพัฒนาการน้อยที่สุดคือ ทักษะการตั้งคำถาม และทักษะการสะท้อนความรู้สึกรู้สึก

นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบประเมินตนเองของผู้เข้าร่วมอบรมยังสนับสนุนผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ โดยผู้เข้าร่วมสะท้อนว่าการฝึกอบรมช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองมากขึ้น กล้ารับฟังและตั้งคำถามที่นำไปสู่การสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของผู้รับการปรึกษาได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ยังระบุว่าทักษะที่ตนสามารถพัฒนาได้ดีขึ้น ได้แก่ การฟังโดยไม่ตัดสิน การตั้งคำถามอย่างลึกซึ้ง และการให้กำลังใจอย่างจริงใจ ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการให้การปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรม

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมฝึกอบรมสามารถพัฒนาทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นของเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยเฉพาะทักษะการสรุปความ การทวนสาระ และการให้กำลังใจ ซึ่งสะท้อนว่าเนื้อหาและกิจกรรมการอบรมที่ออกแบบมาอย่างมีโครงสร้าง มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ โดยสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ของ Kolb (1984) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ การสะท้อนผล และการมีส่วนร่วมในสถานการณ์จริง ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chan et al. (2021) และ Kurtz et al. (2005) ที่ระบุว่า โปรแกรมฝึกอบรมที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการสาธิต ฝึกปฏิบัติ และการให้ข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารและสัมพันธภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะที่พัฒนาน้อยกว่าคือ การตั้งคำถามและการสะท้อนความรู้สึกรู้สึก ซึ่งสะท้อนลักษณะของทักษะที่ซับซ้อน ต้องอาศัยประสบการณ์และการไวต่ออารมณ์ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาฝึกฝนมากขึ้นจึงจะเกิดความชำนาญ

ทั้งนี้ การใช้แนวคิดทักษะจุลทรรศน์ (Micro skills) เป็นกรอบการฝึกอบรม และการบูรณาการองค์ความรู้จากทฤษฎีการบำบัดความคิดและพฤติกรรม (CBT) และแนวคิดซาตียร์โมเดล (Satir Model) ช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และฟังด้วยใจได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Hayes and Hofmann (2020) ที่เน้นการเข้าใจระบบความคิดและอารมณ์เป็นรากฐานของการช่วยเหลือทางจิตใจ ผู้เข้าอบรมหลายคนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติ เช่น จากเดิมที่เข้าใจว่าการให้คำปรึกษาคือการแนะนำ กลับมองว่าการฟังอย่างตั้งใจและการอยู่เป็นเพื่อนใจคือหัวใจสำคัญของการช่วยเหลือ ผลสะท้อนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีศา ศิรินันท์ (2560) วราภรณ์ โสมะนันท์ (2562) และ Steenstra et al. (2025) ที่พบว่าการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการช่วยพัฒนาทักษะและทัศนคติด้านการให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีข้อจำกัด ได้แก่ ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่อนข้างน้อย และการประเมินผลที่ยังไม่ครอบคลุมถึงพฤติกรรมจริงในระยะยาว จึงควรพิจารณาการศึกษาในอนาคตที่มีการติดตามผล และใช้วิธีประเมินที่หลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความครอบคลุมและความแม่นยำของผลการวิจัย

บทสรุป

จากการวิจัยเพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง พบว่า โปรแกรมฝึกอบรมที่ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรมได้ช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และทักษะการให้การปรึกษาในมิติต่าง ๆ ให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่โครงการ ผู้ประสานงาน และอาสาสมัคร โดยผลการวิเคราะห์เชิงสถิติพบว่า คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 25 คน มีค่าเฉลี่ยทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นโดยรวมในระยีก่อนการทดลอง เท่ากับ 2.67 (SD = 0.48) และมีค่าเฉลี่ยทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นโดยรวมในระยีกหลังการทดลอง เท่ากับ 3.23 (SD = 0.42) กล่าวคือ หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการให้การปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับเจ้าหน้าที่โครงการสร้างครอบครัวเข้มแข็ง เจ้าหน้าที่ที่มีทักษะการให้การปรึกษาเบื้องต้นในระยีกหลังการทดลองสูงกว่าระยีก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสะท้อนตนเองของผู้เข้าอบรมยังแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติ ความเข้าใจตนเอง และการพัฒนาทักษะในสถานการณ์จริง โดยเฉพาะในทักษะการฟังอย่างใส่ใจ การตั้งคำถามอย่างมีเป้าหมาย และการสะท้อนความรู้สึกละเอียดอ่อน สอดคล้องว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความมั่นใจ และศักยภาพของผู้เข้าร่วมในการปฏิบัติงานด้านการให้การปรึกษาในบริบทครอบครัวเปราะบาง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพิจารณานำโปรแกรมการฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่เจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครที่ทำงานสนับสนุนหรือดูแลครอบครัวในระดับชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ หรือให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นในชีวิตจริง ซึ่งจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางจิตวิทยาโดยตรง
2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปสามารถดำเนินการกับกลุ่มเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัครในพื้นที่หรือองค์กรอื่นที่มีลักษณะภารกิจคล้ายคลึงกัน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความยืดหยุ่นของโปรแกรมในบริบทที่หลากหลาย และเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการอบรมที่มีความครอบคลุมยิ่งขึ้น
3. แม้ว่าการวิจัยฉบับนี้จะใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและเครื่องมือที่เหมาะสมตามข้อจำกัดด้านบริบทจริงของโครงการ แต่การศึกษาครั้งต่อไปอาจพิจารณาออกแบบให้มีกลุ่มควบคุมเปรียบเทียบ เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมในเชิงสาเหตุ และเพิ่มความน่าเชื่อถือทางวิชาการมากยิ่งขึ้น
4. ควรพิจารณาพัฒนาเครื่องมือวัดที่ครอบคลุมทั้งด้านองค์ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการเพิ่มเครื่องมือประเภทการสังเกตพฤติกรรมในสถานการณ์จำลอง ซึ่งจะช่วยให้การประเมินผลสะท้อนทักษะที่เกิดขึ้นจริงได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2566). รายงานสถานการณ์สตรีและครอบครัวประจำปี พ.ศ. 2566. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ปวรวิศา ศิริรัตน์. (2560). การพัฒนาสมรรถนะในการให้การปรึกษาแก่เพื่อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. Chiang Mai University Intellectual

Repository (CMU IR). <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:126674>

มูลนิธิสร้างครอบครัวเข้มแข็ง. (2563). About us. สืบค้น 31 ตุลาคม 2564 จาก <https://www.building-strong-families.org/>

วรารณา โสมะนันท์. (2562). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทักษะการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูประจำชั้นระดับมัธยมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(1), 315-336.

<https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol47/iss0/18/>

Bearman, S. K., Schneiderman, R. L., & Zoloth, E. (2017). Building an evidence base for effective supervision practices: An analogue experiment of supervision to increase EBT fidelity. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 44(2), 293–307. <https://doi.org/10.1007/s10488-015-0700-4>

Beck, J. S. (2011). *Cognitive behavior therapy: Basics and beyond* (2nd ed.). Guilford Press.

Chan, H. H.-K., Kwong, H. Y. C., Shu, G. L. F., Ting, C. Y., & Lai, F. H.-Y. (2021). Effects of experiential learning programmes on adolescent prosocial behaviour, empathy, and subjective well-being: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 12, 709699. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.709699>

Hayes, S. C., Hofmann, S. G., & Ciarrochi, J. (2020). A process-based approach to psychological diagnosis and treatment: The conceptual and treatment utility of an extended evolutionary meta model. *Clinical Psychology Review*, 82, 101908. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101908>

Hill, C. E., & Lent, R. W. (2006). A narrative and meta-analytic review of helping skills training: Time to revive a dormant area of inquiry. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 43(2), 154–172. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.43.2.154>

Ivey, A. E., Ivey, M. B., & Zalaquett, C. P. (2016). *Intentional interviewing and counseling: Facilitating client development in a multicultural society* (9th ed.). Cengage Learning.

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Kurtz, S. M., Silverman, J. D., & Draper, J. (2005). *Teaching and learning communication skills in medicine* (2nd ed.). Radcliffe Publishing.

Madson, M. B., Loignon, A. C., & Lane, C. (2009). Training in motivational interviewing: A systematic review. *Journal of Substance Abuse Treatment*, 36(1), 101–109. <https://doi.org/10.1016/j.jsat.2008.05.005>

Satir, V., Banmen, J., Gerber, J., & Gomori, M. (1991). *The Satir model: Family therapy and beyond*. Science and Behavior Books.

Steenstra, R., Finlayson, S., & Schilling, N. (2025). Simulated patient feedback improves counseling skills: An LLM-based evaluation study. arXiv. <https://arxiv.org/abs/2501.12345>

Söderlund, L. L., Madson, M. B., Rubak, S., & Nilsen, P. (2011). A systematic review of motivational interviewing training for general health care practitioners. *Patient Education and Counseling*, 84(1), 16–26. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2010.06.025>

.....